

Hørings svar ekspertutvalget for klimavennlige investeringer

Vi vil gjerne få lov til å takke for muligheten til å gi hørings svar på rapporten fra ekspertutvalget for klimavennlige investeringer. Finans Norge har tidligere holdt en presentasjon for utvalget (november 2021) og kommet med skriftlige innspill til utvalgets arbeid (februar 2022). Hørings svaret nedenfor kan leses som en videreføring av poengene tidligere diskutert med utvalget.

Finansnæringen ønsker å være en aktiv bidragsyter i omstillingen og står klar til å ta vår del av jobben for at Norge skal lykkes. For finansnæringen er det avgjørende med stabile og forutsigbare rammebetingelser for å operere på en god og effektiv måte. Finansnæringen er avhengig av vesentlig og relevant informasjon for å ta riktige beslutninger, og bedre datakvalitet og tilgang på informasjon er viktig i denne sammenhengen. Dersom negative eksternaliteter som klimagassutslipp prises riktig, og informasjonen fra offentlige myndigheter og næringslivet er vesentlig, relevant og åpen, vil det være enklere for finansnæringen å oppfylle sin visjon om å være en pådriver i omstillingen til lavutslippssamfunnet.

Finans Norge ønsker å løfte frem disse temaene i det videre arbeidet med klimavennlig omstilling:

Grønn omstilling og grønn næringsutvikling

Norge er avhengig av større satsinger innenfor de næringene som hjelper oss i omstillingen, spesielt innenfor energisektoren og ulike former for fornybarsatsinger. Disse bidrar til klimavennlig vekst og verdiskapning, samtidig som de vil redusere effektene av negative konsekvenser knyttet til energisikkerhet og energitilgang. Distriktene i Norge er spesielt egnet for denne form for næringsutvikling og kan potensielt nyte godt av verdiskapningen som dette fører med seg. Det er nødvendig med signifikante endringer i investeringer i energisektoren for å sikre at vi når klimamålene og for å sikre vekst, verdiskapning og arbeidsplasser i Norge. Det er viktig at norsk økonomi omstilles bort fra olje og gass i et riktig og passende tempo, for å unngå for store negative konsekvenser knyttet til redusert aktivitet i olje- og gasssektoren, og for å sikre langsiktig verdiskapning i økonomien utenom denne sektoren.

Norge har en stolt historie som en stor eksportnasjon innenfor energisektoren. Dersom vi lykkes med omstillingen bort fra olje og gass til fornybar energi, har Norge et solid fundament for å fortsette å være en stor energinasjon og eksportør av energi. Det er et stort behov for mer fornybar energi både innenfor og utenfor landets grenser, noe som kan legge grunnlaget for en storstilt norsk satsing innenfor fornybare energikilder. Med det store potensialet for økt fornybar energiproduksjon vil det være mulig å både tilby billig, fornybar energi til norske husholdninger og næringsliv, samtidig som vi kan eksportere energi og opprettholde eksportinntektene i energisektoren.

Dersom vi kan dreie kapital, arbeidskraft og kompetanse bort fra fossil og mot fornybar energi, vil dette kunne skape et nytt norsk energieventyr som legger grunnlaget for ytterligere vekst og verdiskapning som følges av positive ringvirkninger. Med våre komparative fordeler knyttet til produksjon av fornybar energi bør vi utnytte mulighetene som ligger i produksjon og eksport av energi til Europa. Det er også nødvendig å ha et felles europeisk marked med solidaritetsprinsippet i energiproduksjonen i bunn, for å sikre at hele kontinentet klarer sine klimamål.

Aktiviteter og prosjekter innenfor vannkraft, vindkraft på land og hav, hydrogen og karbonfangst og -lagring er noen eksempler på satsinger der Norge kan ta en europeisk lederrolle. Ressursgrunnlag, kompetanse og topografi er bare noen av grunnene til at Norge er i særstilling i Europa, og bør utnytte mulighetsrommet som dette medfører.

Potensialet for utbygging av havvind er signifikant og norske myndigheter bør i større grad legge til rette for en bærekraftig utbygging langs den norske kysten. Her er tempo avgjørende, både for å sikre mer fornybar energi i tide, men også for å sikre norske næringsinteresser i møte med europeisk konkurranse. Det er fortsatt behov for ytterligere innovasjon og innfasing i denne sektoren, men høyt tempo er avgjørende for å lykkes.

Utenom vannkraft er vindkraft på land antakelig den energikilden som kan gi oss mest strøm på kortest mulig tid, til lavest mulig kostnad. Utbyggingen av disse prosjektene må overholde andre bærekraftsmål, spesielt hensynet til natur og biologisk mangfold, men vi har ikke tid eller råd til å skrinlegge vindkraft på land som virkemiddel og næringsatsing. Det er få land i Europa som har like gode forutsetninger for storstilt utbygging av vindkraft på land som Norge, og dette er et ansvar vi må være bevisst.

Det er viktig at prosjektene tar hensyn til sosiale omstendigheter, som lokalsamfunn og urbefolkning. Disse må sees i sammenheng med overordnet arealbruk, og reflektere en helhetlig plan for hvordan nye satsinger skal bygges ut i Norge. Dersom vi skal videreutvikle Norges fortrinn innen energi, industri og tilhørende kompetanse, må dilemmaer og interessekonflikter adresseres klokt, men fremoverlent.

Regulering, rammebetingelser, tiltak og virkemidler

Det er viktig at det forutsigbarhet i politikken og myndighetene forholder seg til de klimamålene og planene som foreligger. Stadige diskusjoner om endring i mål, planer, virkemidler eller regulering kan virke forstyrrende. Næringslivet og finansnæringen har jobbet i flere år allerede for å tilpasse seg disse, og jobber aktivt for å både tilpasse seg omstillingen, tillegg til å sikre klimavennlig verdiskapning i årene som kommer.

Næringslivet er omstillingsdyktig, men trenger stabile rammebetingelser og klare politiske signaler for å styre riktig. Det må være en grunnforutsetning i politikktutforming at vi faktisk skal klare klimamålene. Usikkerhet rundt denne måloppnåelsen skaper utfordringer hos næringslivet og finansnæringen, som skal vurdere og håndtere klimarisikoer på en god måte. Med stabile og langsiktige rammebetingelser vil markedet håndtere endringer og bidra til omstillingen, dersom vi har riktig prising av klimagassutslipp.

De nye klimavennlige næringene og satsingene er avhengig av finansiering for at vi skal nå Norges klimaforpliktelser. Dette understreker behovet for at norsk finansnæring har konkurransedyktige rammebetingelser og at Norge innfører europeiske reguleringer i tråd med Norges EØS-forpliktelser. Slik sikres finansforetakene markedsadgang og kan konkurrere på like vilkår som europeiske konkurrenter. Det vil igjen styrke næringslivets mulighet til å satse på og realisere de prosjektene som vi trenger for å lykkes i omstillingen, samtidig som vi sikrer verdiskapningen. Her bør offentlig sektor bruke sin makt som innkjøper til å stille krav til klimavennlige løsninger og bygge markeder for innovative og nyskapende produkter og tjenester.

For å lykkes med omstillingen av økonomien og utviklingen av nye, klimavennlige næringer, er det behov for virkemidler som risikoavlastning for næringer og enkeltforetak. Staten må legge til rette for gode prosjekter og foretak som vil hjelpe oss med omstilling og verdiskapning. Virkemiddelapparatet må i større grad organiseres for å bli et omstillingsverktøy. Spesielt prosjekter med stor grad av innovasjon og umoden teknologi vil ha behov for risikoavlastning for å tiltrekke seg mer privat kapital, og bedre forutsetningene for å lykkes. Dette gjelder også egenkapitalkrav i finansnæringen.

Virkemidler må være i tråd med satsinger og virkemidler som brukes også utenfor Norges grenser, slik at norske foretak kan konkurrere i internasjonale markeder. En del prosjekter og aktiviteter, for eksempel innenfor fornybar energi, er avhengig av internasjonal kapital for å realiseres. Derfor er det viktig at politikken innrettes slik at det blir attraktivt for internasjonale investorer å se til Norge. Utenlandske aktører som vurderer etablering og investering i Norge opplever usikkerheter knyttet til kostnader og tidshorisont, som påvirker mulige investeringsbeslutninger. Våre internasjonale konkurrenter har ambisiøse utbyggingsplaner for ny grønn industri, og Norge bør øke tempoet i satsingene dersom norske leverandører skal henge med i den internasjonale konkurransen.

En passende prising av utslipp er avgjørende både for å reflektere alvorligheten av klimakrisen og hvor stor grad dagens økonomi er basert på klimagassutslipp, men også for å gjøre det enklere for finansnæringen og andre deler av samfunnet vurdere og håndtere klimarisiko. Det vil være enklere for finansnæringen å prise klimarisikoer riktig dersom de negative konsekvensene knyttet til klimagassutslipp er priset riktig. Samtidig er det viktig at prisen ikke blir høy for raskt, fordi det vil skape ustabilitet i økonomien og uforholdsmessig stor belastning for enkelte sektorer, næringer og foretak. Det er nødvendig med en balanse i gjennomføring og oppskalering av utslippsprising, og en prising som bidrar til utslippskutt.

Det er positivt at regjeringen i forbindelse med det nye statsbudsjettet i tillegg offentliggjør et norsk «utslippsbudsjett». Det bør videreføres og videreutvikles til å inkludere utslippsbudsjett for ulike sektorer og bransje. Et slikt utslippsbudsjett vil gjøre det enklere for finansnæringen å vurdere klimarisikoen knyttet til kundene, og hvor robuste porteføljene er i omstillingen mot 2050.

Det bør også utvikles referansebaner for utslippskutt både for økonomien og ulike sektorer og bransjer. Det må komme klart frem hvor og hvordan utslippene skal tas, og i hvilket tempo. Med utslippsbudsjett og referansebaner blir det enklere for den enkelte sektor og næring å følge opp sine mål for utslippskutt. Privat næringsliv, bransjeorganisasjoner og offentlige myndigheter må jobbe sammen for å sikre korrekte referansebaner. Det vil sikre realistiske mål for utslippskutt, samtidig som myndighetene må bidra med det overordnede perspektivet slik at totaliteten av utslippskutt bidrar til at vi når klimamålene.

Rapportering og informasjonstilgang

God rapportering og informasjonstilgang er avgjørende for å gjøre gode analyser og vurdering, og ta beslutninger som kan bidra positivt i omstillingen. Det gjelder både offentlig sektor, privat næringsliv og finansnæringen. Det kommer nye regulatoriske krav på rapportering av bærekraftinformasjon fra EU, og det er viktig at Norge både er forberedt på de nye kravene og bruker eksisterende fortinn – som eksisterende digital infrastruktur for rapportering – til å gjøre etterlevelse med de nye kravene enklere og mer effektiv for norske foretak. God rapportering vil i stadig større grad bli et konkurransefortrinn i seg selv, når kapitalmarkeder, investorer, eiere, myndigheter og andre interessenter etterspør relevant og vesentlig informasjon. Med gode tradisjoner for digital

rapportering, og robuste mekanismer for å skape tillit i informasjonskjedene burde alt ligge til rette for at norsk næringsliv gjør det godt i konkurranse med europeiske motparter.

Det er nødvendig med ytterligere verktøy og metodikk for eksempel for å beregne klimagassutslipp og rapportere på EUs taksonomi for bærekraftige investeringer, både fra sektorer og enkeltforetak. Det gjelder spesielt for små og mellomstore bedrifter. Banker og andre interessenter vil ha stor nytte av denne typen bærekraft- og klimarelatert informasjon også fra de mindre bedriftene, og det er derfor viktig at disse støttes til å få systemer og prosesser på plass. Utslippsberegninger må inkludere både scope 1, 2 og 3.

For finansnæringen er tilgangen til informasjon avgjørende for å etterleve nye regulatoriske krav, men også for å kunne støtte bedriftskundene i omstillingen. Mer kunnskap og større bevissthet rundt betydningen av utslipp fra gitte aktiviteter vil hjelpe næringslivet og finansnæringen med å vurdere klimarisiko, og redusere utslippene der det er mulig.

Som vi fremhevet i vårt innspill til utvalget i februar, mener Finans Norge at norske myndigheter bør være proaktive og ta grep for å legge til rette for at norske foretak skal kunne bruke god bærekraftsrapportering som et konkurransefortrinn. Dette innebærer at myndighetene gir god veiledning for hvordan foretak bør rapportere og ikke minst lager en infrastruktur som gjør det enkelt for foretakene å rapportere, og enkelt for andrehandsbrukere av informasjonen å bruke denne.

Rettferdig omstilling

Det er viktig at omstillingen til lavutslippssamfunnet innebærer tiltak og aktiviteter som bygger robuste lokalsamfunn i Norge. Det vil sikre tilpasningsdyktigheten og robusthet knyttet til å håndtere klimaendringer, samtidig som det skaper positiv lokal aktivitet og verdiskapning. Tiltak og virkemidler for omstilling kan ikke treffe skjevt geografisk og bør i visse tilfeller sees i sammenheng med hvordan like tiltak kan treffe ulikt ulike steder. Lokale klimatilpasningstiltak og skadeforebyggende aktiviteter vil bidra til å bygge robuste lokalsamfunn, skape aktivitet og vise hvordan klimarelevante tiltak og aktiviteter kan ha positive effekter lokalt.

Samtidig skal vi anerkjenne den sosiale dimensjonen ved omstillingen og hvordan tiltak og virkemidler vil treffe ulikt ulike steder i landet. Det er viktig at alle deler av landet og alle regioner inkluderes i omstillingen, og at vi sikrer sammenhengende politikk som fungerer. Dette inkluderer for eksempel ladeinfrastruktur for el-kjøretøy, lavutslippstransportmidler og kollektivtrafikk og billig, fornybar energi i hele landet.

Som en stor olje- og gassnasjonal er det nødvendig å ha en god plan for bortfallet av inntektene fra denne sektoren. Det er urealistisk at en enkeltnæring skal klare å erstatte disse inntektene, og det blir nødvendig med en mer fragmentert økonomisk satsning i Norge for å sikre klimavennlig verdiskapning. Den sosiale dimensjonen i reduserte offentlige inntekter må kartlegges og avklares, slik at det kan legges en langsiktig plan for hvordan dette inntektsbortfallet kan kompenseres. En storstilt satsing på fornybar energi kan bidra til å redusere konsekvensene av manglende inntekter fra olje og gassproduksjon, og dermed sikre den norske velferdsstaten i årene som kommer. Det er også avgjørende for å sikre robuste lokalsamfunn at vi lykkes med omstillingen og reduserer de negative konsekvensene av klimaendringer.

Natur og klima

Det er viktig å være bevisst sammenhengen mellom god klimapolitikk og god naturpolitikk, og hvordan økte klimagassutslipp og større klimaendringer kan bidra til ytterligere tap av natur og biologisk mangfold, og omvendt. Gode tiltak og investeringer innenfor klimavennlige næringer og aktiviteter kan ikke gå på bekostning av natur og biologisk mangfold. Vi er avhengig av en bærekraftig og naturvennlig bruk av arealene, også når Norge er blitt et lavutslippssamfunn. En helhetlig klimapolitikk må ivareta andre miljømål, som for eksempel mål knyttet til tap av natur og biologisk mangfold. Her er EUs taksonomi for bærekraftige økonomiske aktiviteter et rammeverk til etterlevelse, der en aktivitet ikke må ha vesentlig negativ påvirkning på noen av de andre miljømålene i rammeverket.

Det er viktig med en helhetlig plan for en bærekraftig bruk og utbygging av norsk areal. Dette er spesielt viktig knyttet til utbygging av mer fornybar energi. Satsinger innenfor fornybar energi vil legge beslag på store arealer, og det er avgjørende at disse inngrepene gjøres på en så bærekraftig og skånsom måte som mulig. Alle slike prosjekter vil gjøre inngrep i naturen, og det er derfor nødvendig med en helhetlig og god plan for hvor og hvordan denne utbyggingen skal skje. Vi trenger riktig prioritering av hvilke arealer som kan benyttes til fornybar energiproduksjon.

For å kunne gjøre en helhetlig vurdering trengs mer offentlig tilgjengelig data. Det gjelder også for finansforetakene. Dette kan tilrettelegges og administreres av det offentlige og kan brukes av flere ulike offentlige og private aktører for å vurdere risiko, både ut fra naturrisikoperspektivet, men også i et klimarisikoperspektiv. Det kan være stor risiko for dårlige vurderinger uten en helhetlig samlet datatilgang.

Med vennlig hilsen

Agathe Schjetlein
Direktør bærekraft
Finans Norge